

Beste aanwezigen en goede vrienden,
Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Wees niet bedroefd, want de vreugde die de Heer u geeft, is uw kracht (Neh 8:11).

Verdriet is een diep menselijke emotie die niemand van ons vreemd is. Er zijn van die momenten in ons leven met elkaar dat de tranen je kunnen overvallen. Je zit in de kerk en het Woord van God gaat open. Je voelt aan elke vezel van je lijf: dit gaat over mij. Gods woorden kunnen je soms diep raken, omdat datgene dat zich afspeelt in je hart daarin als het ware wordt samengevat: de spijt die je voelen kan, het verdriet, de weemoed. Iets vergelijkbaars speelt zich af in Nehemia 8. Daar lezen we dat Gods volk rouwt en diepbedroefd is, wanneer Ezra en de Levieten het volk voorlezen uit de wet en hen daarin onderwijzen. De tranen prikken in hun ogen en ze huilen. Maar God wil een bron van vreugde zijn in ons leven. Niet alleen vandaag en morgen, maar in alle tijden en in alle omstandigheden. Daarom zeggen Nehemia, Ezra en de Levieten tot het volk: 'deze dag is gewijd aan de Heer, uw God, rouw dus niet en huil niet' (Neh 8:9b). In Psalm 118 had koning David vergelijkbare woorden gedicht:

*Dit is de dag die de Heer heeft gemaakt,
laten wij juichen en ons verheugen.*

Psalm 118:24

De teksten van vandaag roepen ons op om verder te zien dan onze droefheid, om het verdriet dat je mogelijk voelt het zwijgen op te leggen en kracht te vinden in Gods woorden. Wat dat geeft vreugde en nieuwe moed.

Het boek Nehemia speelt zich af tijdens de Perzische periode. Na een lange tijd van ballingschap, laat de Perzische koning de Israëlieten terugkeren naar Israël. Ze waren samen op weg gegaan. Met tranen in hun ogen waren ze vertrokken, met in hun hart de verwachting en de hoop dat ze thuis zullen komen met gejuich (cf. Psalm 126). Ze hebben samen gezongen: 'De Heer heeft voor ons iets groots gedaan' (Ps 126:2). Maar toen het eindelijk zover was en ze terugkeerden naar hun steden en dorpen, bleek het hele land één grote ravage te zijn. De verwoestende kracht van oorlog heeft diepe sporen nagelaten. Alle steden moeten herbouwd worden, zo ook Jeruzalem.

In de geschiedenis van het Joodse volk zijn er twee historische momenten die bepalend zijn geweest voor hun identiteit en geloof. Aan de ene kant is dat de Exodus, de uittocht uit Egypte, en aan de andere kant de ballingschap in Babel. Beide gebeurtenissen zijn ingrijpend geweest, en zou je kunnen zien als bevrijdingservaringen. Toen Israël reddeloos verloren was en ze zelf geen toekomst meer zagen, heeft God zelf ingegrepen. Als een herder is God hen voorgedaan en leidde hij hen uit het slavenhuis van Egypte, en na jaren van ballingschap bracht Hij hen weer thuis.

Maar terug in het land van belofte verkeert het volk in een diepe crisis. Want alles is stuk en verwoest. Ook Jeruzalem, de Godsstad, moest volledig herbouwd worden: zowel de huizen, de tempel als de stadsmuren. Een enorme klus. Maar ook nu, op dit kruispunt in de geschiedenis van Israël, zien we hoe God voorziet. Want de Heer schenkt hun sterke en doortastende leiders. Nehemia wordt aangesteld als landvoogd en is verantwoordelijk voor het herbouwen van de stad. In hoofdstuk 6 lezen we dat het herbouwen van de

stadsmuren in slechts 52 dagen wordt geklaard (Neh 6:15). Na een hoop tegenslag, discussies en vijandigheid, herpakken ze zich en mogen ze ervaren welke kracht en vreugde het is als mensen samenwerken. De stad is weer ommuurd: een wal die beschermt tegen vijanden. De mensen kunnen weer veilig wonen.

Maar veiligheid was niet het enige probleem. Het volk verkeerde ook in een diepe, existentiële crisis. Net als vandaag waren het toen verwarrende en onrustige tijden. De ene machthebber die de andere omverwierp; oorlog en dreiging; een samenleving zonder richting en samenhang. De Israëlieten waren de verbinding met Gods woorden kwijtgeraakt. En juist dat zorgt voor een open houding, een verlangen naar een nieuw begin van leven.

‘Aan het begin van de zevende maand’ (Neh 8:1): met die woorden begint het achtste hoofdstuk van het boek Nehemia. Het is de eerste dag van de zevende maand van het jaar 458 voor Christus. Het is een bijzondere dag: de dag waarop in de Joodse kalender het nieuwe jaar begint. Ze staan aan het begin van een nieuwe periode, een nieuwe bladzijde die omgeslagen wordt. Volgens Leviticus 23 moet elk nieuw jaar gevierd worden. Het Joods nieuwjaar is een feestdag, een heilige dag voor God. Bij het volk is een diepe dankbaarheid ontstaan, want de herbouw van de muren is voltooid. Er is dus alle reden om feest te vieren.

Wat opvalt is dat het hele volk, zowel mannen als vrouwen en kinderen – iedereen die bij machte is om Gods woorden te kunnen verstaan – zich verzameld hebben bij de Waterpoort. Gods Geest heeft in hun harten een verlangen gewekt. Er is onder hen een honger en een dorst ontstaan naar Gods woorden. Ze ervaren een diepe nood naar Gods nabijheid en liefde. Daarom vragen ze Ezra, de priester en de schrijver, om het wetboek van Mozes te gaan halen (Neh 8:1). Ezra is de spiritueel leider van het volk. Hij kent Gods woorden als geen ander. Dat alleen al laat zien hoe God zijn weg met hen gaat. Het is zo prachtig, zo wonderlijk mooi, wanneer mensen vragen: geef ons onderricht, geef ons inzicht. Het is ook het meest waardevolle wat je als voorganger aan mensen geven kunt.

Ezra geeft hun wat ze verlangen. Het is een heel liturgisch gebeuren, dat diepe indruk moet hebben gemaakt. Ezra staat op een verhoging, met links en rechts van hem de oudsten en familiehoofden. Er valt een diepe stilte, iedereen kijkt aandachtig hoe Ezra het boek opent. Dan gaat het hele volk staan, terwijl Ezra de Heer looft en prijst. ‘Amen, amen’, antwoorden ze (Neh 8:4-6). Ze heffen hun handen op, knielen weer, en buigen diep hun hoofden. Waarschijnlijk heeft Ezra steeds een gedeelte voorgelezen, waarna de Levieten zich onder het volk verspreidden, om het Woord van God uit te leggen. Ik zie het voor me: een hele menigte mensen in groepjes bijeen verzameld. Mensen die in gesprek gaan over de waarheid, de liefde en de genade die Gods woorden aanreiken.

Hardop leest Ezra voor uit het wetboek, vanaf het vroege morgenlicht tot aan de middag. Urenlang luisteren de mensen naar Gods verhaal met mensen zonder verveeld te worden. De hele wet wordt voorgelezen. De geboden voor een goed en rechtvaardig leven, maar ook de geschiedenis van Abraham, Isaak en Jacob, de bevrijding uit Egypte en de tocht door de woestijn. Ze geven hun duidelijke uitleg, die zo helder is als een bron van water. Zo krijgen ze inzicht in de wijsheid van Gods woorden (Neh 8:8).

Maar er gebeurt nog meer. Ze begrijpen niet alleen Gods woorden, Gods woorden raken ook hun hart. Het raakt hen diep nu ze begrijpen wat het betekent om te leven naar Gods verbond, en ze beginnen te beseffen hoezeer ze God kwijt waren geraakt. Het daalt in hun harten in: dat ze al die tijd niet geluisterd hebben naar Gods geboden en er niet naar geleefd hebben. De boodschap die ze horen zet hen in de schuld, in het diepe besef dat ze Gods genade nodig hebben. Ezra en de Levieten zien wat er gebeurt, hoe het volk in tranen uitbarst en rouwt om wat ze verkeerd hebben gedaan.

Snel grijpen ze in en zeggen tegen de mensen: 'Deze dag is gewijd aan de Heer, uw God; rouw dus niet en huil niet' (Neh 8:9). Deze dag moet een feest zijn, een dag van dankbaarheid om wat ze hervonden hebben. Nehemia draagt hen dan ook op om een feestmaal klaar te maken met lekker eten en drinken, en daarvan uit te delen aan wie niets heeft. 'Wees toch niet bedroefd', geeft Ezra aan hen mee, 'want de vreugde die de Heer u geeft, is uw kracht'. Het blijkt niet goed door te dringen, want even later wordt het voor een tweede keer gezegd, nu door de Levieten: 'wees stil, want dit is een heilige dag, wees dus niet bedroefd'.

Ezra heeft het over de vreugde van de Heer. En nu staat er in onze tekst een Aramees woord, dat alleen hier en in 1 Kronieken 16:27 voorkomt: het woordje *ḥēḏwāt*. Het betekent vreugde. En daarbij gaat het niet om menselijke ervaringen van blijdschap, maar over het wezen van God. In 1 Kronieken 16 komt het voor in het gebed dat koning David aan de Levieten opdraagt, om daarmee God dagelijks de lof te zingen. De Statenvertaling heeft hier:

*Majesteit en heerlijkheid zijn voor zijn aangezicht,
Sterkte en vrolijkheid zijn in zijn plaats.*
1 Kronieken 16:27 (SV)

God is licht! Glans en glorie stralen van zijn aangezicht. Waar God zijn woning vestigt, daar is diepe vreugde en kracht. En die vreugde van God, zo lezen we in de grondtekst van Nehemia 8, is voor ons een toevlucht. De vreugde die je vindt in Gods woorden geeft beschutting en bescherming. We doen God vaak verdriet wanneer we niet gehoorzamen en zijn geboden in de wind slaan; verdriet overvalt ook ons om wat wij verloren hebben. Maar Als je je verheugt in God, dan zul je bij Hem troost vinden. Op Hem kun je bouwen, bij Hem vindt je beschutting.

Er zijn drie belangrijke inzichten die wij mogen meenemen uit Nehemia 8. In de eerste plaats laat Nehemia 8 op prachtige wijze zien wat het betekent om gemeente van de Heer te zijn. Daarbij gaat het niet om menselijke blijdschap, of dat wij het zo gezellig hebben met elkaar. Het gaat in de kerk ook niet om een groep gelijkgestemden, die elkaar weten te vinden. Het gaat er niet om of wij elkaar aardig vinden, of wat wij aangenaam en leuk vinden. Dat zijn allemaal menselijke argumenten. Als we daarvanuit gaan, komen we al snel in de problemen. Want waar de één blij van wordt, dat vindt de ander maar niks. Ware gemeenschap, zo leert Nehemia 8, ontspringt aan Gods Woord. Daarin vind je de vreugde van God, vreugde die geen einde kent, vreugde die kracht geeft om te bouwen en te herstellen. Alleen vanuit die bron kan er groei en zegen zijn.

Nehemia 8 laat ten tweede ook zien dat de Heer een God is van herstel en nieuw begin. De Israëlieten waren zo teleurgesteld in zichzelf. Ze waren alles kwijtgeraakt: hun land, hun geloof en uiteindelijk ook zichzelf. Maar nu zegt Ezra tot hen: wees niet bedroefd, want deze dag is heilig. Ze worden opgeroepen om feest te vieren, en te genieten van al het goede dat God geeft. Blijf dus niet stil staan bij wat er is misgegaan in het verleden, bij de steken die ook wij hebben laten vallen. God is genadig en barmhartig. 'Hij vergeeft u alle schuld', zingt Psalm 103. Maar leef uit dankbaarheid, leef uit zijn verbond. Daarin vindt je vrede met jezelf. Een diepe blijdschap zal je vervullen, omdat je wandelt op de weg die God wijst.

Ten derde leren we ook dat echte gemeenschap uit God altijd solidariteit en naastenliefde insluit. Net als de Israëlieten moeten ook wij dat steeds weer leren: dat Gods woorden niet alleen gehoord moeten worden, maar dat je ze ook moet doen. Dat een waarachtig leven met God altijd solidariteit inhoudt met kwetsbare mensen: mensen in armoede, mensen in nood. Alleen dan kan het leven een feest zijn. Leven uit genade, leven uit dankbaarheid betekent ten diepste ook dat je uitdeelt van al het goede dat God gegeven heeft, dat je je voedsel en rijkdom deelt met wie niets heeft. Dat is leven in Gods licht.

En zo komen we uit bij de liefde. Als je 't Keerske binnenloopt, loop je er bijna tegenaan, die woorden die gekalligrafeerd staan op de muur tegenover de ingang: 'houd de liefde in ere'. Wanneer Jezus afscheid neemt van zijn leerlingen, houdt hij een lange toespraak. Hoofdstukken lang gaat het door, beginnend in Johannes 13 tot en met Johannes 17. Alles wat Jezus hen nog wil meegeven is samengebond in één woord: *agapé*, de Goddelijke liefde die zichzelf geeft voor de ander. Het is het nieuwe gebod dat Hij aan hen meegeeft: om elkaar lief te hebben, zoals Hij hen heeft liefgehad.

Jezus heeft hen alles geleerd: wat bidden is, hoe ze de Schriften moeten uitleggen, hoe echt leiderschap eruitziet, en wat het betekent om dienstbaar te zijn en jezelf te geven voor de ander. En nu geeft Jezus het grootste en belangrijkste gebod aan hen mee: 'heb elkaar lief'. De liefde waar Jezus het over heeft is de liefde Gods, liefde waarin we Gods goedheid proeven en zijn barmhartigheid gewaarworden. Jezus legt het zo uit: 'Er is geen grotere liefde dan je leven te geven voor je vrienden' (Joh 15:13). Jezus verwijst hier naar zichzelf: hoe Hij trouw bleef aan de Vader, en op het kruis onze schulden vergoed. Zo lief had Hij hen, zo lief heeft Hij ook ons. Jezus zegt dit niet aan hen om hen verdrietig te maken, maar om hen vreugde te geven:

*Dit zeg ik tegen jullie om je mijn vreugde te geven,
dan zal je vreugde volkomen zijn.*

Johannes 15:11

Jezus wil hen de volheid van het leven geven: een leven waarin de liefde voor God en de liefde voor de ander bloeien mag, een leven dat vol is van het licht en de goedheid van de Heer. Wees dus niet bedroefd nu wij afscheid nemen, maar vindt vreugde in de Heer. Wees dankbaar om wat God in ons midden gezegend heeft: de jarenlange trouw van mensen, de dienstbaarheid en de vriendschap, de zorg ook voor elkaar, het geloof dat groeide, de Bijbelgroepen die vanuit onze gemeente ontstaan zijn. Blijf je voeden aan de bron van zijn Woord, blijf in Zijn liefde. Dank God in alle omstandigheden en vindt vreugde bij Hem. Maar bovenal: heb elkaar lief!